

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2008 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2009

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2008 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2008 (HE 116/2008 vp).

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla hallintovaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Ritva Viljanen, poliisiylijohtaja Mikko Paatero, Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö Jaakko Kaukanen, ylijohtaja Pentti Visanen, pelastusylijohtaja Pentti Partanen, hallitusneuvos Riitta Koponen ja kehittämisneuvos Harri Martikainen, sisäasiainministeriö
- finanssineuvos, apulaisosastopäällikkö Heikki Joustie, neuvotteleva virkamies Rainer Alanen, budjettineuvos Raija Koskinen ja työmarkkinalakimies Jussi Luomajärvi, valtiovarainministeriö
- johtaja Kaarina Koskinen, Maahanmuuttovirasto
- talouspäällikkö Paula Airasto, Hätäkeskuslaitos
- pääjohtaja Timo Laitinen, Valtiokonttori

- poliisikomentaja Jukka Riikonen, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- suunnittelupäällikkö Reijo Vuorento, Suomen Kuntaliitto
- neuvottelupäällikkö Markku Nieminen, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- tutkimuksen ja yhteiskuntapolitiikan päällikkö Ilkka Alava, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- puheenjohtaja Antti Palola, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- puheenjohtaja Yrjö Suhonen, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- opetusministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- keskusrikospoliisi
- liikkuva poliisi
- suojelupoliisi
- Helsingin yliopisto
- Pelastusopisto
- Maanpuolustuksen henkilökuntaliitto

MPHL ry

- Merivartioliitto ry
- Päälystöliitto ry
- Rajavartioliitto ry
- Suomen Konepäälystöliitto SKL ry
- Tulliliitto ry
- Tullivirkamiesliitto ry
- Upseeriliitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kuntatalous

Valtiovarainministeriö on arvioinut, että kuntatalouden tila pysyy talouskasvun hidastumisesta huolimatta hyvänä vielä vuonna 2009. Myönteisistä näkymistä huolimatta tulevaan kehitykseen liittyy useita huolenaiheita. Kansainvälisen talouden epävarmuus on tällä hetkellä normaalia suurempaa. Talousennusteita on aivan viime aikoina tarkistettu usealla taholla alaspäin, ja taantumaan on varauduttava myös kuntien toimenpitein. Vaikka riskit kuntatalouden kiristymiselle ovatkin kasvaneet suhdannetilanteen heikkenemisen johdosta, kuntien pitäisi juuri nyt panostaa odotettavissa olevaa suhdannetaantumaa lieventäviin toimenpiteisiin aloittamalla rakennus- ym. hankkeita ja tukemalla peruskorjaustoimintaa.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate kohooa käytettävissä olevien laskelmien perusteella vuonna 2008 700 miljoonalla eurolla 3,1 miljardiin euroon, kun sekä kunnallisvero- että yhteisöverotulot ovat kasvaneet nopeasti. Vuosikatteen on arvioitu kuluva vuodesta vielä hieman paranevan vuonna 2009 noin 3,2 miljardin euron tasolle. Toimintamenojen kasvun hidastuminen on kuitenkin perusedellytys tasapainon säilymiselle. Kun nettoinvestoinnit pysyivät ensi vuonna 3 miljardin euron tasolla ja lainakanta noin 9,5 miljardissa eurossa, vuosikatteen arvioidaan riittävän nettoinvestointien rahoittamiseen, mikä vähentää velanoton kasvupaineita. Mikäli nettoinvestoinnit pysyvät oletetussa 3,0 miljardissa eurossa, vuosikate ei vuoden 2010 jälkeen kuitenkaan riitä täysimääräisesti nettoinvestointien kattamiseen. Ilman käyttötalouden menokehityksen hillintää sekä investointien kestävästä mitoitus- ja ajoitusta kuntatalouden tila uhkaa jälleen heikentyä.

Kuntatalouden rahoitustilanteen tämän hetkestä kokonaistasapainosta huolimatta siinä on huomattavia kuntakohtaisia, alueellisia ja kuntaryhmittäisiä eroja. Rahoitusongelmat, joita kuvaavat velkaantumisen ja veroprosentin kasvu,

keskittyvät lähinnä alle 6 000 asukkaan kuntiin sekä alueellisesti Pohjois- ja Itä-Suomeen. Toisaalta heikon kehityksen kuntia on myös muualla maassa, lähinnä sellaisilla alueilla, jotka ovat kaukana alueellisista keskuksista ja joille on tyypillistä voimakas väestön väheneminen ja väestön ikärakenteen muutos. Eriytymiskehityksen arvioidaan kuntatalouden kokonaistilanteen parantamisesta huolimatta kiihtyvän lähitulevaisuudessa. Vaikeimmassa asemassa olevien kuntien osalta olisi harkittava erityisen kehittämishojelman tarvetta.

Valmisteilla olevassa kuntien valtionosuus uudistuksessa kuntien väliset suhteet tulevat muuttumaan. Uudistuksen toteuttaminen kustannusneutraalisti ei johda parhaaseen lopputulokseen, vaan valtionosuuksien kokonaismäärää olisi aiheellista nostaa. Vielä hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että kun valtio nyt verotuksen muutoksilla pienentää kuntien verotulokertymää, on varmistettava, että verokevennysten kompensoiminen kohdentuu täysimääräisesti menettäviin kuntiin.

Hallintovaliokunta on huolissaan ensi vuodelle ehdotettujen harkinnanvaraisten rahoitusavustusten määrän pienenemisestä 5 miljoonalla eurolla 15 miljoonaan euroon. Avustusten taso olisi perusteltua säilyttää ennallaan. Mikäli harkinnanvaraisista rahoitusavustuksista jatkossa luovutaan, tulee niille kunnille, joilla ei ole edellytyksiä taloutensa vakauttamiseen pelkästään omin toimenpitein, luoda jokin korvaava tukimuoto. Valiokunta toteaa, että kuntien harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia on jouduttu käyttämään myös esimerkiksi luonnonkatastrofien kunnille aiheuttamien taloudellisten menetysten kompensoimiseen. Valiokunnan mielestä tällaisia tarkoituksia varten tarvitaan oma erillinen rahoitus.

PARAS-hankkeen tarkoituksena on vahvistaa kunta- ja palvelurakennetta, kehittää palvelujen tuotantotapoja ja organisointia, uudistaa kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmää sekä tarkistaa kuntien ja valtion välistä tehtävien jakoa siten, että kuntien vastuulla olevien pal-

velujen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä kuntien kehittämiseen on vahva rakenteellinen ja taloudellinen perusta. Tarkoituksena on parantaa tuottavuutta ja hillitä kuntien menojen kasvua sekä luoda edellytyksiä kuntien järjestämien palvelujen ohjauksen kehittämiseksi. Valiokunta tähdentää PARAS-hankkeen tehokasta toimeenpanoa puitelain ja hallintovaliokunnan linjausten mukaisesti (HaVM 31/2006 vp). Valiokunta tulee jatkossakin arvioimaan kiinteästi uudistusprosessin etenemistä. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota myös kuntien syvän yhteistoinnin avustuksiin osoitettavan määrärahan riittävyteen.

On välttämätöntä, että valtio sitoutuu jatkossakin toteuttamaan pitkäjänteistä ja vakaata kuntopolitiikkaa, jotta kunnallisten peruspalveluiden saatavuus ja laatu voidaan turvata koko maassa kohtuullisella vero- ja maksurasituksella.

Alueiden kehittäminen ja rakennerrahastot

Hallintovaliokunta toteaa, että kunnallisten erityisohjelmien ja kansallisen rakennerrahastostrategian yleisenä tavoitteena on edistää alueiden kansainvälistä kilpailukykyä, pienentää alueiden välisiä kehityseroja sekä turvata kansalaisten peruspalvelut ja yhteydet koko Suomessa. Kuntien ja maakuntien tulee voida hyödyntää tämä rahoitus täysimittaisesti omissa kehityshankkeissaan. Valiokunta on huolissaan maakunnan kehittämisrahan pienentämisestä 1,5 miljoonalla eurolla kuluvaan vuoden tasosta 31,656 miljoonaan euroon vuodelle 2009. Määrärahan pienentämiselle tiukkenevassa taloudellisessa tilanteessa ei ole perusteita. Kainuun kehittämisrahan tasoa on myös syytä seurata ja huolehtia siitä, että se säilyy samassa suhteessa yleisesti muualla maassa vastaaviin tehtäviin varattujen määrärahojen tasoon nähden. Valiokunta seuraa omalta osaltaan Kainuun kehittämisrahan vaikutuksia maakunnan hallintokokeilun tuloksiin.

Maahanmuutto

Sisäasiainministeriöön on vuoden 2008 alusta lukien muodostettu maahanmuutosta ja kotou-

tuksesta vastaava kokonaisuus. Siihen kuuluvat maahanmuutto-osasto ja sen alaisuudessa Maahanmuuttovirasto. Valiokunta tähdentää, että maahanmuuttopolitiikalla edistetään laillista maahanmuuttoa, annetaan kansainvälistä suojelua, torjutaan laitonta maahanmuuttoa ja ihmis-kauppaa sekä edistetään kotoutumista ja hyviä etnisiä suhteita. Maahanmuuttopolitiikan on oltava yhtenäistä, kokonaisvaltaista ja aktiivista. Maahanmuuttopolitiikassa tulee myös toteutua ihmis- ja perusoikeuksien.

Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin osoitettua määrärahaa on vuoden 2009 talousarviossa alennettu kuluvaan vuoden tasosta 675 000 euroa. Myös kehys on aleneva. Suhteessa lisääntyneeseen kysyntään sekä uusien tehtävien ja hankkeiden hyvään hoitamiseen henkilöstön määrää ei voitane vähentää ilman, että palvelukyky huononee.

Hallintovaliokunta on huolissaan myös kotouttamismäärärahojen riittävydestä. Kotouttamisen puiteohjelmassa vuosiksi 2008–2011 on määriteltä tarvittavat voimavarat tavoitteiden toteuttamiseksi. Kotoutumisen onnistuminen on edellytys työperäisen maahanmuuton lisäämiselle, mutta sen saavuttaminen edellyttää erityisesti henkilöstö- ja muiden resurssien uudelleen arvioimista. Nykyisillä resurssikohdennuksilla on vaarana ajautua muissa Euroopan maissa koettuihin ongelmiin. Kotoutumisen edistämiseen on nyt varattu paitsi työvoimapolitiittista koulutusrahaa, perusopetuksen valmentavan koulutuksen määrärahaa ja rahaa kunnille pakolaisten ja heihin verrattavissa olevien henkilöiden vastaanotosta maksettaviin korvauksiin. Eri määrärahat tulisi koota yhdelle momentille sisäasiainministeriön pääluokkaan ja huolehtia samalla siitä, että määrärahan volyyymi myös vastaisi nykyistä paremmin maahanmuuton määrissä tapahtuvia vaihteluita. Hallintovaliokunta huomauttaa samalla, että kuntien edustajien taholta on eri yhteyksissä esitetty huoli vastaanoton kuntakorvausten riittämättömyydestä ja niiden laskentaperusteiden selkeyttämisen tarpeesta.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että pääkaupunkiseudulle, Turun seudulle ja muille merkittävälle maahanmuuttoalueille laaditaan yhdessä

valtion ja seudun kuntien kanssa pilottiohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen edistämiseksi. Tavoitteena on toteuttaa hallitusohjelman mukainen pilotti vuosina 2009 ja 2010. Helsingin, Vantaan, Espoon, Tampereen ja Turun kaupungit ovat valmistelleet esityksiä uusiksi, nykyisiä toimenpiteitä täydentäviksi käytännöiksi. Pilottiohjelman toteuttaminen edellyttää valtion talousarviossa vuositasolla 2,5 miljoonan euron lisärahoituksen.

Vuoden 2009 aikana otetaan käyttöön uusi ulkomaalaisasioiden sähköinen asiankäsittelyjärjestelmä. Järjestelmän rakentaminen on osittain rahoitettu tuottavuuden edistämällä. Vaikka sisäasiainministeriö ja Maahanmuuttovirasto ovat jo sitoutuneet 30 henkilötyövuoden tuottavuusvähennykseen, tämä ei yksin riitä, vaan sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän lisärahoitustarpeeksi olisi syytä varata 985 000 euroa.

Maahanmuuttopolitiikan ja maahanmuuttohallinnon kokoaminen yhteen on tärkeää. Tämä työ, joka on vielä osittain kesken, on saatettava valmiiksi mahdollisimman pian (ks. esim. HaVL 18/2008 vp).

Sisäinen turvallisuus

Poliisitoimi. Poliisin nettobudjetoiduksi toimintamenoäärärahaksi esitetään 660 miljoonaa euroa. Määräraha on lähes 18,5 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvan vuoden, lisäbudjetit mukaan lukien, yhteenlaskettu toimintamenoääräraha. Lisäksi poliisitoimen lukuun ehdotetaan 2,5 miljoonan euron arviomäärärahaa maastapoistamiseen ja noutokuljetuksiin liittyviä menoja varten.

Vuoden 2009 talousarvioesitys on laadittu poliisin toimintamomentin osalta valtioneuvoston maaliskuussa 2008 tekemän kehyspäättöksen mukaisesti. Valtioneuvoston selonteosta koskien valtiontalouden kehyksiä vuosille 2009—2012 antamassaan lausunnossa hallintovaliokunta on tyydytyksellä todennut määrärahoja lisätyn poliisin toiminnan vakiinnuttamiseen ja työttömien poliisien palkkaamiseen (HaVL 9/2008 vp).

Valiokunta toteaa, että ensi vuodelle esitetty rahoitus mahdollistaa tulevana vuonna poliisi-

miesten määrän pitämisen nykyisellä tasolla eli vähintään 7 580 poliisimieheissä. Määräraha parantaa poliisin mahdollisuuksia palkata uusia vasta valmistuneita ja työttömänä olleita poliisimiehiä. Kuitenkaan määrärahalla ei kyetä työllistämään kaikkia koulutettuja ja palvelukseen halukkaita henkilöitä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kuluvan vuoden tapaan vuonna 2009 voidaan poliisimiehiä ottaa vakinaiseen tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, jos vakinaistaminen ei taloudellisista syistä ole mahdollista. Työllisyystilanne näyttää jo heijastuvan poliisikoulutukseen hakeutumiseen. Riittävän hyviä hakijoita ei ole enää vuonna 2008 ollut täyttä koulutuspaikkamäärää vastaavasti.

Valiokunta huomauttaa, että poliisin toimitilakulujen indeksitarkistuksia, jotka ovat sidottuja menoja, ei ole huomioitu ensi vuoden budjetissa vastoin budjetin täydellisyysperiaatetta. Voimassa oleviin vuokrasopimuksiin perustuvat indeksitarkistukset nostavat kustannuksia ensi vuoden alusta lukien 2,4 miljoonalla eurola.

Muiden kustannusten sekä investointien kohdalla inflaatiovaikutus on yhteensä lähes samaa tasoa kuin toimitilakulujenkin. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että kustannustason noususta johtuvat yleiset menopaineet ovat yhteisiä koko valtionhallinnolle. Investointi- ja kehittämiss Hankkeet kyettäneen rahoittamaan vuonna 2009 kuluvan vuoden tasolla. Samalla on kuitenkin syytä todeta, että investointeja, joilla voidaan kehittää tuottavuutta, on viime vuosina voitu toteuttaa hyvin rajoitetusti.

Poliisihallinnossa on meneillään mittava paikallishallinnon rakenneuudistus. Seuraavaksi on toteutettavana poliisin keskus- ja aluehallinnon uudistustyö. Kokonaisvaltaisen tarkastelun ja lainvalmistelun kohteena ovat myös poliisin tehtäviä ja toimivaltuuksia koskeva lainsäädäntö. Tämän lisäksi poliisiylijohtaja Mikko Paateron johdolla työskentelee tulevien vuosien resurssitarpeita kartoittava työryhmä. Valiokunta korostaa, että tämän työryhmätyön tulosten pohjalta tulee perustaa pitkäjänteisesti tulevien vuosien poliisin henkilöresurssimitoitus.

Hallintovaliokunta painottaa aiempaan tapaan Helsingin poliisilaitoksen erityistehtäviä pääkaupungin poliisilaitoksena. Kansainvälisistä vierailuista ja tapahtumista sekä valtakunnallisista tehtävistä aiheutuu jatkuvasti huomattavia kustannuksia. Helsingin kihlakunnan poliisilaitos on joutunut toistuvasti rahoittamaan näitä erityistehtäviä normaalista rahoituskehystään, mikä on vaikeuttanut muiden tehtävien hoitamista. Erityismenoja varten Helsingin poliisilaitokselle tulee valiokunnan käsityksen mukaan antaa korvamerkitty rahoitus.

Suojelupoliisin alustava kehys vuodelle 2009 on 5 prosenttia kuluvan vuoden talousarviota pienempi. Tämä merkitsee sitä, että nykyistä toiminnan tasoa ei voida pitää yllä. Talousarvioesityksessä esitetään suojelupoliisin yhteiskunnalliseksi vaikuttavuustavoitteiksi ääriliikkeiden nousun estäminen, tietoverkkorikollisuuden torjunta ja terrorismin torjunta. Erityisen huolestuttavaa on se, että alustavat kehykset eivät saadun selvityksen perusteella mahdollista terrorismin torjunnassa välttämätöntä kansainvälisen yhteistyöverkoston laajentamista.

Yleinen kustannustason nousu, kasvavat kansainväliset velvoitteet, rikostutkiminnan asiantuntijapalvelujen kysynnän jatkuva kasvu, rikostorjunnan kustannustason nousu, ennakoimattomat laajat rikostutkimukset ja tuottavuusvähennykset vaativat yhä tiukempaa keskusrikospoliisin toiminnan priorisointia. Toimintoja karsimalla on mahdollista saavuttaa lyhyen aikavälin säästöjä, mutta tällaiset ratkaisut muodostuvat helposti vähänkin pidemmällä ajanjaksolla yhteiskunnalle kalliiksi. Esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan tapahtuva panostus tuo valiokunnan käsityksen mukaan yhteiskunnan rahoituksen moninkertaisesti takaisin.

Poliisin sisäisen alustavan resurssijaon perusteella liikkuvan poliisin vuoden 2009 määräraha ei näytä mahdollistavan nykyisen henkilöstömäärän säilyttämistä. Käytännössä poliisimiesten lukumäärän alentuminen vähentää liikennevalvontaa. Aleneva resurssikehitys on liikkuvassa poliisissa jatkunut vuodesta 2004 lähtien. Ajoneuvojen ja veneiden sekä valvontalaittei-

den uusimista ei myöskään ole mahdollista toteuttaa tarvetta vastaavasti.

Valiokunta tähdentää, että myös mainituilla poliisin erillisyyksiköillä on merkittävä tehtäväalue sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä, minkä vuoksi niidenkin rahoitustasapainosta on huolehdittava tehtävien edellyttämällä tavalla.

Rajavartiolaitos. Rajavartiolaitos on esimerkiksi sopeuttanut toimintansa kulloistenkin, varsin tiukkojen, toimintamäärärahojen puitteisiin. Toimintamenokehukset ovat viime vuosina muodostuneet yhä ahtaammiksi. Välttämättömiä investointeja ja hankkeita on jouduttu osin siirtämään eteenpäin ja osin karsimaan. Sopeuttaminen käytettävissä olleisiin määrärahoihin on toteutettu ainoalla käytettävissä olleella keinolla, vähentämällä henkilöstöä. Rajavartiolaitos onkin saavuttanut etupainotteisesti tuottavuustavoitteeseen sisältyvät vuosien 2006—2011 henkilöstövähennykset. Hallintovaliokunta on jo aiemmin katsonut, että henkilöstövähennysten tie on nyt kuljettu loppuun (HaVL 9/2008 vp). Tässä kohdin valiokunta tähdentää samalla teknisen valvonnan kokonaissuunnitelman ja sen toteuttamisen merkitystä.

Rajavartiolaitoksen kiinteistövarallisuudesta pääosa on siirretty Senaatti-kiinteistöjen omistajahallintaan vuoden 2008 alusta lukien. Osa kiinteistöistä, esimerkiksi saarilla sijaitsevat merivartioasemat, ovat jääneet kuitenkin vastoin rajavartiolaitoksen tahtoa sen hallintaan. Laitoksen hallintaan jääneen kiinteistövarallisuuden uudistamis- ja kehittämiskulut ovat noin 2,3 miljoonaa euroa vuonna 2008. Näitä kuluja ei ole sisällytetty vuoden 2008 talousarvioon. Vuoden 2009 talousarvioon on esitetty ainoastaan 700 000 euron määrärahaa sanotun kiinteistövarallisuuden menoihin sekä 400 000 euroa pienten investointien vuokriin.

Kiinteistömenot muodostavat kasvavan, nykyisellään 35 prosentin, osuuden laitoksen muista toimintamenoista. Rajavartiolaitos pystyy saadun selvityksen mukaan 2—3 vuodessa pysäyttämään kiinteistömenojen kasvun jatkamalla toimitilojen voimakasta vähentämistä. Välttämättömiä kaloustuudistuksia on myös jatkuvasti

siirretty eteenpäin. Uuden rajavartiomallin etupainoisen toteuttamisen arvioidaan tuottavan jonkin verran säästöjä rajavartioasemien yhdistämisen myötä, mutta nämä toimenpiteet vaikuttavat viiveellä ja kattavat vain osan lisääntyvistä kustannuksista.

Talouden tasapainottaminen valtion talousarvioesityksen pohjalta edellyttää vuonna 2009 arviolta 50–60 henkilötövuoden vähentämistä, kalustoinvestointien leikkaamista sekä operatiivisen toiminnan leikkaamista. Henkilöstöä joudutaan ilmeisesti lisäksi siirtämään pohjoisista vartiostoista Kaakkois-Suomeen ja pääkaupunkiseudulle. Samalla linjalla joudutaan jatkamaan myös seuraavana vuonna, ellei rahoitusta saada tasapainoon.

Hallintovaliokunta viittaa edellä lausutun lisäksi aikaisempiin kannanottoihinsa HaVL 15/2007 vp ja HaVL 9/2008 vp sekä valtiovarainvaliokunnan mietintöön VaVM 25/2007 vp sisältyvään lausumaan, jossa hallitus on veloitettu jo talousarvioesityksessään kompensoidaan rajavartiolaitoksen kiinteistöhallinnan siirrosta Senaatti-kiinteistöille aiheutuvat lisäkustannukset täysimääräisesti. Tämä merkitsee sitä, että rajavartiolaitokselle on otettava ensi vuoden talousarvioon kuluvalta vuodelta budjetoimatta jääneiden 2,3 miljoonan euron lisäksi kiinteistövarallisuuden uudistamis- ja kehittämiskulut myös ensi vuoden osalta leikkaamattomina.

Pelastusopisto. Valiokunta toteaa myönteisenä seikkana, että Pelastusopistolle varatulla rahoituksella kyetään turvaamaan ammattitaitoisten pelastajien saatavuus myös tulevaisuudessa. Lisäksi siviilikriisinhallinnan määrärahat nousevat tasolle, joka antaa Suomelle mahdollisuuden lähettää noin 150 erityisasiantuntijaa siviilikriisinhallinnan eri tehtäviin. Vuoden 2009 talousarvioesitykseen sisältyvällä määrärahalla saadaan myös lisäpanostusta siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksiin.

Hätäkeskuslaitos. Eduskunta on hyväksynyt kuluvan vuoden alkupuolella hallintovaliokunnan mietinnön koskien hätäkeskusuudistuksen toi-

meenpanoa (HaVM 3/2008 vp — VNS 3/2007 vp). Selontekomietinnöstä ja hallintovaliokunnan lausunnosta HaVL 19/2008 vp (MINS 6/2008 vp) ilmenevät hätäkeskuslaitoksen kehittämistarpeet.

Hallituksen velvollisuutena on huolehtia siitä, että uudistuksen toimeenpanoa jatketaan mietinnön HaVM 3/2008 vp mukaisesti. Tämä merkitsee muun muassa sitä, ettei tuottavuusohjelmaan sisältyviä hätäkeskushenkilöstön vähennyksiä tule tehdä. Hätäkeskuslaitos ei kykene selviytymään lakisääteisistä tehtävistään ilman lisärahoitusta. Henkilökunnan pysyvyydestä, koulutuksesta ja kilpailukykyisestä palkkauksesta ei kyetä huolehtimaan talousarvion puitteissa. Hätäkeskusjärjestelmän toiminnan vaikiinnuttaminen ja tietojärjestelmien uudistaminen ovat velvoitteita, joiden toteuttaminen on tehtävä niin pian kuin se on inhimillisesti katsoten mahdollista.

Tulli. Valiokunnan toimialaan tullin kuuluu keskeisesti siltä osin kuin kysymyksessä on tullin toiminta sisäisen turvallisuuden viranomaisena. Tässä yhteydessä valiokunta toteaa, että ulkomaankaupan ja erityisesti Venäjän transitoliikenteen arvioidaan edelleen kasvavan. Tämä aiheuttaa mittavia haasteita myös tullivalvonnalle ja tullirikostutkinnalle. Tullin paljastamien rikosten määrä on laskenut liikennevirtojen kasvusta huolimatta. Rikostorjunnan ja tarkastustoimen tulosten tarkastelu ilmentää myös tullin osalta resurssitarvetta.

Julkisen sektorin tuottavuus ja valtion henkilöstöpolitiikka

Valtioneuvoston maaliskuussa 2008 tekemän kehyspäätöksen mukaan tuottavuutta lisäävät toimenpiteet toteutetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen ja ne sovitetaan henkilöstön palvelussuhteiden turvaamisen, työn jatkuvuuden ja eläkkeelle siirtymisen myöhentymisen sekä työelämän laadun kehittämisen tavoitteisiin. Suurten rekrytointitarpeiden ja kiristyvän työvoimakilpailun takia kehyspäätöksessä korostetaan kilpailukykyisten palvelussuhteen ehtojen tarjoamista.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus pyrkii edistämään julkisen sektorin tuottavuuden kasvua. Työvoiman kokonaistarjonnan kääntyminen laskuun uhkaa hidastaa kansantalouden kasvumahdollisuuksia tulevina vuosina, ellei samaan aikaan kyetä parantamaan työn tuottavuutta. Erityisesti ikääntymisestä johtuvan palvelujen kysynnän kasvun aiheuttamien lisääntyvien menopaineiden vuoksi koko julkisella sektorilla on tarkasteltava työprosesseja sekä tehtävien organisointia. Julkisen sektorin tuottavuutta parantamalla voidaan helpottaa niukkenevan työvoiman riittävyysongelmaa ja turvata samalla osaltaan taloudellisen kasvun edellytyksiä.

Valiokunta tähdentää, että tuottavuudessa on kysymys keskeisesti työtehtävien organisoinnista, johtamisesta, uuden teknologian hyödyntämisestä ja yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa. Oikein toteutettuna tuottavuuden lisääminen parantaa myös työelämän laatua ja lisää tehtävien houkuttelevuutta.

Julkisella sektorilla on meneillään samanlaisesti merkittäviä kehittämis- ja uudistusprosesseja, jotka koskevat laajalti henkilöstöä. Suurimpia hankkeita ovat kuntasektorilla toteutettavana oleva PARAS-hanke ja koko aluehallintomme koskeva valmisteltavana oleva ALKU-hanke. Lisäksi vireillä on monia muita tärkeitä toimintatapa- ja organisaatiouudistuksia. Valiokunta korostaa hyvän työantajapolitiikan merkitystä myös muutostilanteissa. Muutosten valmistelu edellyttää yhteistoimintavelvoitteiden noudattamista sekä henkilöstön edustajien kytkemistä muutosten valmistelutyöhön. Muutostilanteita varten on perusteltua laatia pääsopijajärjestöjen ja valtion kesken koko valtiokonsernia koskevat palkkaturvasopimukset sekä koko valtiokonsernia koskeva yhteistoimintasopimus, jota tarvitaan muun muassa parhaillaan käynnissä olevien poikkihallinnollisten hallinnon kehittämishankkeiden toteuttamisessa.

Valiokunta tähdentää, että tuottavuushankkeiden tulee olla realistisia ja erityisesti on korostettava toimenpiteiden vaikuttavuutta. Muussa tapauksessa palvelut helposti heikkenevät ja hallinnon tuottavuus tosiasiallisesti vähenee.

Vielä tällä hetkellä tuottavuusohjelma näyttäytyy liiallisesti matemaattisiin henkilöstöleikkauksiin perustuvana saneeraushankkeena ja säästämisenä kokonaistaloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna kustannuksista piittaamatta. Tätä valiokunta ei pidä hyväksyttävänä. Henkilöstön määrää koskevat ratkaisut on kytkettävä tehtävien määrittelyn ohella todellisiin tuottavuutta tehostaviin hankkeisiin ja prosesseihin. Näistä lähtökohdista on arvioitava kohtuulliseen henkilökohtaiseen työmäärään perustuva henkilökunnan tarve.

Poliisin, rajavartiolaitoksen ja hätäkeskuslaitoksen tehtävät voidaan mainita tässä yhteydessä sellaisina laajalti operatiivisina tehtävinä, joissa henkilöstön supistukset johtavat hyvin helposti vaikeuksiin myös lakisääteisten tehtävien hoitamisessa ja samalla palveluiden heikentymiseen. Esimerkiksi poliisihallinnossa on jo jouduttu siirtämään poliisimiehiä operatiivisesta työstä hoitamaan henkilöstöleikkauksien piirissä olevia lupahallinnon tehtäviä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että poliisin, rajavartiolaitoksen ja hätäkeskuslaitoksen samoin kuin maahanmuuttohallinnon tehtävät vapautetaan kokonaan tuottavuusohjelman henkilöstöleikkausten piiristä.

Tässä yhteydessä on vielä syytä muistuttaa, että eduskunta on hyväksynyt hallintonselonteon käsittelyssä lausuman, jossa hallitus on veloitettu huolehtimaan siitä, että muun muassa valtiontalouden kehysmenettelyssä valtion henkilöstömäärä arvioidaan kaavamaisen matemaattisen laskentamallin sijasta ottaen huomioon valtion tehtävät sekä tuottavuutta tehostavien hankkeiden ja prosessien hyödyt (HaVM 2/2006 vp).

Kehyspäätöksessään valtioneuvosto on päättänyt, että ministeriöiden, virastojen ja laitosten henkilömuutoksiin asiantuntijapalveluja tarjoava Henkilöstöpalvelut-yksikkö perustetaan valtiokonttoriin. Tämän yksikön tehtävänä on tukea luotavaa eri hallinnonalojen ja virastojen henkilöstökoordinaattoriverkostoa ja asiakasvirtoja, niin että valtionhallinnon eri kehittämistoimenpiteistä johtuvat henkilöstömuutokset ja tehtävien henkilöresurssointi johdetaan ja toteutetaan asiantuntevasti ja tuloksellisesti sekä hy-

vää johtamistapaa ja henkilöstöpolitiikkaa noudattaen.

Valmisteltavana olevan yliopistouudistuksen osalta valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa säilyy vastaisuudessakin alueellisesti kattava yliopistoverkosto ja että yliopistokeskusten tulevaisuus turvataan osoittamalla yliopistoille yliopistokeskusten ylläpitoon tarvittavat määrärahat valtion talousarviossa. Valiokunta toteaa, että tällä on merkitystä myös kuntien talouden kannalta.

Lopuksi hallintovaliokunta nostaa esiin tietosuojavaltuutetun jatkuvasti lisääntyneet ja laajentuneet tehtävät. Henkilötietojen suojaan liittyvät moninaiset kysymykset ovat kansalaisille

ja viranomaisille tärkeitä, mutta samalla usein monimutkaisia. Esimerkiksi viranomaisten kesken tapahtuvan tarpeellisen tiedonvaihdon edistäminen on tärkeä tehtävä. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuojavaltuutetun toimiston asiantuntijuutta on voitava vahvistaa sekä tietosuojavaltuutetun työtaakkaa on muutoinkin perusteltua helpottaa.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk
vpj. Tapani Mäkinen /kok
jäs. Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Juha Hakola /kok
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /vihr
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Elsi Katainen /kesk

Timo Korhonen /kesk
Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Lenita Toivakka /kok
Unto Valpas /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Ossi Lantto
valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallintovaliokunta toteaa lausunnossaan, että kuntatalouden tila uhkaa ensi vuoden jälkeen heikentyä, vaikka nettoinvestoinnit pysyisivät oletetussa 3,0 miljardissa eurossa. Nykyisen synkentyneen maailmantalouden kuvan aikana olisi valiokunnan tullut suhtautua vakavammin kuntatalouden tulevaisuuden tukemiseen ja varautua siihen, että nettoinvestoinnit eivät yllä esitettyihin arvioihin. Pelkkä valiokunnan esittämä kuntien menokehityksen hillitseminen ei riitä vastaamaan tulevaisuuden palveluhaasteeseen, vaan kuntien talous tarvitsee esitettyä enemmän todellisia määrärahanostuksia valtiolta.

Vaikka hallitus nostaa kuntien valtionosuuksia vuodelle 2009, käytännössä kuntien taloudellinen asema ei kohene. Tämä johtuu siitä, että kunnallisveron tuottoa samalla kevennetään ja verotulopohjaa kavennetaan. Indeksitarkistusten ja verotulojen menetyksen kompensaaion jälkeen aitoa uutta rahoitusta valtiolta kunnille uusien tehtävien ja palveluiden rahoittamiseen jää vain 21,3 miljoonaa euroa. Siten kustannustason noustessa kunnat pakotetaan nostamaan päivähoito- ja terveydenhuollon maksuja. Tästä huolimatta lähivuosien kuntatalous on kiristymässä entisestään. Myöskään kuntien väliset alueelliset erot eivät hallituksen esityksen myötä ainakaan lienny. Esimerkiksi erot kuntien välisessä velkaantumisessa ja velanmaksukyvyssä ovat merkittävät. Tällä on suoria vaikutuksia myös kansalaisten keskinäiseen eriarvoistumiseen. Myös hallintovaliokunta on lausunnossaan arvioinut kuntien eriytymiskehityksen jatkuvan myös lähitulevaisuudessa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä veromenetykset ja valtionosuuslisäykset tulee kohdentua myös kunnittain oikein.

Eduskunnan hyväksymään PARAS -hankkeeseen liittyvään puitelain 11 §:ään on kirjattu, että "kuntien verotulopohjaa vahvistetaan siirtämällä vähennyksiä valtion rasitukseksi". Hallitus ei ole tätä eduskunnan yksimielisesti tekemää kir-

jausta noudattanut, vaan kulkee tältä osin laillisuuden rajamailla ja lain hengestä päinvastaiseen suuntaan. Sosialidemokraattien mielestä tarvitaan myös todellisia määrärahanostuksia; ensi vuoden 21,3 miljoonaa ei riitä kehittämään sosiaali- ja terveydenhuoltoa, perusopetuksen laatua ja huolehtimaan uusista tehtävistä, joita esimerkiksi uusi vammaispalvelulainsäädäntö tulee kunnilta edellyttämään. Hallituksen äärimmilleen kiristetty rahoitusmalli pakottaa kunnat yksityistämään palvelujaan. Tämä on sosialidemokraattien mielestä ideologinen ratkaisu, joka johtaa julkisten palvelujen alasajoon.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoimaan tutkimuksen erityisvaltionosuusrahoitukseen, eli ns. EVO-rahoitukseen, muodostuu kehyskauden aikana 9 miljoonan euron vaje, vaikka erikoissairaanhoidon mukaisen tutkimustoiminnan tulos ja volyymi ovat viime aikoina lisääntyneet huomattavasti. Tämä voi johtaa siihen, että tutkimuksen rahoittajilla tulee jatkossa olemaan nykyistä merkittävämpi valta vaikuttaa siihen, mitä ylipäänsä tutkitaan ja missä. Valtion tulee turvata tutkimuksen julkinen rahoitus puolueettoman tutkimustoiminnan turvaamiseksi. Näistä syistä esitämme, että EVO-tutkimuksen määrärahoja on korotettava.

Hallintovaliokunta on lausunnossaan pitänyt välttämättömänä, että poliisin, tullin, rajavartiolaitoksen ja hätäkeskuslaitoksen tehtävät vapautettaisiin tuottavuusohjelman henkilöstöleikkausten piiristä. Erityisesti tullille tulevat uudet velvoitteet ja Venäjän transitioliikenteen aiheuttamat haasteet olisivat pikemminkin edellyttäneet lisäinvestointeja tullin henkilöstöön. Tämän ohella haluamme korostaa, että myös valtion mielisairaaloille esitetty henkilöstön supistamisvaatimus olisi tullut poistaa.

Tarkoituksenmukaisten hoito- ja hoivapalveluiden tuottaminen vaatii vahvojen peruskuntien rakentamista siellä, missä nykyiset kunnat eivät kykene näitä tehtäviä hoitamaan. Tähän tulee pyrkiä vahvistamalla kuntarakennetta ja tu-

kemalla kuntien omaa tulopohjaa. Tämän lisäksi tarvitaan kuitenkin valtion rahoituksen turvaamista, jotta palveluhaasteeseen pystytään vastaamaan kestävästi. Sosialidemokraattien mallissa toimiva hoitoketju ja myös ennaltaehkäisy ovat ensiarvoisen tärkeitä. Siksi haluamme katsoa tässä kokonaisuudessa kuntatalouden kokonaisuutta ja siten terveystalouden ohella myös esimerkiksi liikunta-, opetus- ja kulttuuritointa. Kuntapalvelujen muodostama kokonaisuus on

pidettävä entistä vahvempien peruskuntien käsissä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että hallintovaliokunnan olisi lausunnossaan tullut ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2008

Valto Koski /sd
Maarit Feldt-Ranta /sd

Rakel Hiltunen /sd
Tuula Väättäinen /sd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut*1 Kuntien harkinnanvaraisista rahoitusavustuksista*

Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus oli vuonna 2006 tilinpäätöksessä 28,5 milj. euroa ja vuonna 2007 tilinpäätöksessä enää 21 milj. euroa. Hallituksen kuluun vuoden talousarvioesityksessä määräraha on 20 milj. euroa.

Nyt hallitus ehdottaa vuodelle 2009 kuntien harkinnanvaraisten avustusten alentamista 15 miljoonaa euroon.

Kuntien talous on hyvin voimakkaasti eriytymässä, ja nyt tarvitaan harkinnanvaraista rahoitusta hallituksen esitystä enemmän, jotta peruspalvelut voidaan kaikissa kunnissa turvata koko maassa.

Esitämme kuntien harkinnanvaraisten rahoitusavustuksien tasoksi 40 miljoonaa euroa vuodelle 2009, mikä korottaisi hallituksen talousarvioehdotuksessa olevaa määrärahaa 25 miljoonalla eurolla.

2 Kuntien rahoitus

Kuntien rahoitus on riittämätön. Valtionosuuksia tulee merkittävästi korottaa. Viittaamme tältä osin tekemiimme esityksiin sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun ja saatavuuden varmistamiseksi.

On useita syitä, joiden vuoksi kuntien valtionosuuksia tulisi korottaa hallituksen esitykseen nähden. Sen lisäksi, että hallituksen esityksessä budjettikirjan nimelliset korotukset eivät riitä veronkevennysten kompensoimiseen kunnille ja valtionosuuksien indeksitarkistuksien kattamiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa (epätasapaino tältä osin -78 miljoonaa euroa), valtionosuuksia on korotettava myös siksi, että

— Ikäihmisten hoivatakuusta on säädettävällä ja luotava hoivan tarpeessa oleville ikäntyneille lakisääteinen oikeus kotihoitoon, kotisairaanhoidon sekä kotipalvelun tukipalvelui-

hin hoivatakuun muodossa (vrt. terveydenhuollon hoitotakuu perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa); ja

— Koska hallituksen toimet kuntien tehtävämuutosten kautta vähentävät sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia ensi vuonna yhteensä 158 miljoonaa euroa; ja

— Koska kunnat eivät kykene nykyisessäkään rahoitusasemassa tuottamaan yhdenvertaisesti kaikille lakisääteisiä palveluita riittävästi, esimerkiksi kouluterveydenhuoltoa valtakunnallisten laatusuosituksen mukaan sekä lasten ja nuorten riittäviä mielenterveyden avoterveyspalveluita; ja myös

— Jotta kunnat kykenisivät investoimaan peruspalveluihin rahamarkkinoiden kiristyessä ja suhdannenäkymien heiketessä ja

— Jotta kunnat voisivat valmistautua terveydenhuoltolain voimaantuloon 2010 ja sen kunnille asettamien velvoitteiden toteuttamiseen.

Ehdotamme neljässä eri aloitteessa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien määrärahan korottamista yhteensä 780 miljoonalla eurolla.

3 Poliisin ja rajavartiolaitoksen puuttuvat määrärahat

Poliisin määrärahojen lisäyksestä vuonna 2009 huolimatta ehdotetuilla määrärahoilla ei kyetä työllistämään kaikkia koulutettuja ja palvelukseen halukkaita henkilöitä, eikä poliisin toimilakulujen indeksitarkistuksia ole huomioitu vuoden 2009 talousarviossa. Samoin rajavartiolaitoksen kiinteistövarallisuuden uudistamis- ja kehittämiskulut (noin 2,8 miljoonaa euroa vuonna 2008) eivät sisälly kuluun vuoden talousarvioon ja sisältyvät vain vähäisin osin vuoden 2009 talousarvioon, minkä vuoksi talouden tasapainottaminen edellyttää vuonna 2009 arviolta 50—60 henkilötyövuoden vähentämistä.

Poliisin ja rajavartiolaitoksen toiminta tulee irrottaa valtion tuottavuusohjelman täytäntöön-

panosta. Nykyiset palvelut on turvattava tasapuolisesti koko maassa.

4 Hätäkeskusten rahoitus

Hätäkeskusten toiminta on turvattava riittävällä rahoituksella. Keskusten määrän vähentäminen ei turvaa kansalaisten palvelujen saatavuutta. Nykyiset hätäkeskukset tarvitaan, jotta riittävä osaaminen ja paikallistuntemus voidaan turvata. Aivan juuri äskettäin esimerkiksi Helsingin hätäkeskuksen johtaja myönsi toiminnassa esiintyvät ongelmat julkisuudessa: "Kymmenessä sekunnissa pitäisi vastata 86 prosenttiin puheluisista, ja meillä se on 87 prosenttia. Tehtävien hoitamisessa sen sijaan on vaikeuksia tyydyttää niitä tarpeita, joita yhteistyöviranomaisilla on." (HS 9.9.2008)

Helsingin hätäkeskuksessa pitäisi olla 66 päivystäjää. Juuri nyt heistä puuttuu 12. Uusia ongelmia syntyi, kun poliisi sai budjetissa lisää rahaa työttömien poliisien palkkaamiseen. Suuri osa hätäkeskusten uusista päivystäjistä on tullut hätäkeskukseen poliisikoulusta. He siirtyvät heti

tilaisuuden tullen poliisin puolelle. Helsingin hätäkeskuksen mukaan pitäisi saada ihmiset pysymään talossa, että toiminnan tasoa voitaisiin parantaa (HS 9.9.2008).

Hätäkeskusten henkilökunnan pysyvyydestä, koulutuksesta ja kilpailukykyisestä palkkauksesta ei kyetä huolehtimaan ehdotetuilla talousarvion määrärahoilla, minkä vuoksi määrärahoja tulee korottaa.

Hätäkeskusten toiminta tulee irrottaa valtion tuottavuusohjelman täytäntöönpanosta. Nykyiset palvelut on turvattava tasapuolisesti koko maassa.

Esitän, että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon edellä esittämäni lausuman muodossa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katson,

että hallintovaliokunnan olisi lausunnossaan tullut ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2008

Unto Valpas /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Valiokunnan enemmistön hyväksymässä mietinnössä on puututtu kuntien ongelmiin. Kuntien velkaantuminen ja veroprosenttien kasvu kertovat heikosta rahoitustilanteesta. Riittämättömät valtionosuudet ajavat varsinkin pienet kunnat hankalaan taloudelliseen tilanteeseen, ja perustuslain vastaisesti ihmiset eivät ole tasa-arvoisessa asemassa palveluiden saannin suhteen.

Nykyisellään kuntataloudessa on merkittäviä alueellisia eroja, mistä johtuen joillakin kunnilla on erityisiä ongelmia lain edellyttämien peruspalveluiden tarjonnassa. Ihmettelenkin suuresti hallituksen päätöstä esittää vuodelle 2009 kuntien harkinnanvaraisten avustusten määrän pienentämistä 15 miljoonaa euroon. Näitä avustuksia pitäisi päinvastoin lisätä, jotta kunnat suoriutuisivat lain edellyttämistä tehtävistään ja peruspalvelut pystyttäisiin turvaamaan kaikkialla Suomessa.

Valtion tuottavuusohjelman tuottavuus-sana on harhaanjohtava. Tosiasiassa ohjelma ei keskity tuottavuuden lisäämiseen vaan henkilötyövuosien vähentämiseen, mikä heikentää palveluiden laatua ja saatavuutta. Tähän asiaan on tarkastusvaliokuntakin ottanut voimakkaasti kantaa. Tuottavuusohjelman supistukset kohdistuvat usein reuna-alueille, minkä seurauksena palvelut etäännyvät maakuntakeskuksiin. Reuna-alueiden palveluiden taso ei ole ollut tyydyttävä tähänkään asti.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan supistukset tulevat lisäämään rikollisuutta, yleistä turvatomuutta ja harmaata taloutta. Tälläkin hetkellä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen virkoja jäte-

tään säästösyistä täyttämättä, mikä vähentää valvovien viranomaisten näkyvyyttä ja heikentää mahdollisuuksia estää ja selvittää rikoksia. Sisäministeriön hallinnonalan toimintamenoihin osoitettavia määrärahoja tulisi lisätä, jotta vapaana olevat ja tulevaisuudessa vapautuvat virat pystyttäisiin täyttämään. Myös virkojen lisääminen olisi perusteltua esimerkiksi yhä lisääntyvän törkeän talousrikollisuuden torjumiseksi. Harmaan talouden valtiolle aiheuttamista miljardien eurojen suuruisista menetyksistä huomattava osa pystyttäisiin pienellä henkilöstöön kohdistuvalla panostuksella estämään, jolloin valtion verotulot kasvaisivat merkittävästi.

Tuottavuusohjelma on heikentänyt hätäkeskusten toimintamahdollisuuksia. Esimerkiksi vapautuvia vakansseja ei ole aina pystytty täyttämään rahan puutteen vuoksi. Myös henkilöstön vaihtuvuus on lisääntynyt, minkä vuoksi vaativien tehtävien edellyttämää asiantuntemusta ei useissa hätäkeskuksissa ole riittävästi. Valiokunta on lausunnossaan aivan oikein pitänyt välttämättömänä, että poliisin, rajavartiolaitoksen, hätäkeskuslaitoksen sekä maahanmuuttohallinnon tehtävät vapautetaan tuottavuusohjelman henkilöstöleikkausten piiristä, mutta pidän käsittämättömänä, ettei tullia ole katsottu tarpeelliseksi ottaa tähän joukkoon mukaan.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katson,

että hallintovaliokunnan olisi lausunnossaan tullut ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2008

Pirkko Ruohonen-Lerner /ps